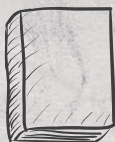

HAVNEFOGEDEN

Den tidligere sømand Knud Andersen var havnefoged i Vedbæk under besættelsen

Læs havnefogedens beretning og svar på arbejdsspørgsmålene.

Uddrag af havnefoged Knud Andersens beretning om hans oplevelser under besættelsen. Nedskrevet i 1962.

Naturligvis var det risikabelt, men jeg så adskillige arbejde uden frygt, og den omstændighed, at de så bort fra sig selv for at redde andres liv, gjorde arbejdet lettere.

Jeg skammede mig tit over at være dansker de første år, og det er i det hele taget uværdigt at være menneske under en krig.

(...)

Tyskernes vagthold, der havde station på Strandvejen 382 et par minutters gang fra havnen, bestod vist især af ældre østrigske toldbetjente og tyskere, der var for gamle til almindelig krigstjeneste. Min kone og jeg indledte bekendtskab med en del af dem, når de havde vagt på molen, og deres ansigter lyste af glæde og taknemmelighed, når »Mutti«, som de kaldte min kone, citerede brudstykker af tyske og østrigske folkeviser og talte med dem, som om de var mennesker. Jeg var mere tilbøjelig til en opmuntrende spøg, der hurtigt orienterede mig med hensyn til deres opfattelse af krigen.

(...)

Den 2. oktober begyndte tyskerne at køre omkring i de sorte nætter og samle jøder til koncentrationslejre og gaskamre. Det blev en urolig tid, og min kone og jeg velsignede vore

frygtløse politivenner, der lagde planer om dagen og dristigt udførte dem om natten. Min svigerinde, som hørte til hos os, var bestandigt på tærne og sørgede for, at der altid var opmuntrende smil, varm mad og kaffe til dem, der kom og trængte til det, og det var de fleste.

(...)

Det var kort sagt en ret spændende tid. Jøder kom vandrende ud på molerne ved højlys dag eller hjem til os med håndkufferter og tasker og forlangte at blive færget til Sverige, og tit hørte jeg råbet tværs over havnen fra en eller anden af mine bekendte: – Hva' fa'en, havnefoged, er du ikke arresteret endnu? – »Hold kæft!« svarede jeg. » Man arresterer ikke folk, der ingenting har gjort.«

Min kone var til stor hjælp. Mens jeg om dagen nærmest gik omkring, som om det hele ikke vedkom mig, sludrede med den tyske vagt og skældte jøderne ud, når de jamrede af dødsangst i vore stuer og andre steder, var hun den, der tålmodigt hørte på dem og opmuntrede dem til at vente i tillid til, at de nok skulle komme godt over. Hun huskede dæknævne, steder og aftaler om mødetider både her og hisset.

Heldet var med os. I et par fiskekuttere med andet hjemsted var de flinke til at gå på »torskefiskeri« om natten og tog efterhånden mange med. En dag indkom en stenfisker¹ for at efterse sin motor. Jeg gik ombord for at opkræve havnepenge og føle ham på tænderne.² Længe var han hverken til at hugge eller

1 En båd der samler sten fra havbunden.

2 Danne sig et indtryk.

stikke i. Han skulle videre til Humlebæk og fiske sten. Færdig. »Når du sejler i nat, går du østen om Hven³ med en ladning levende sild⁴ og landsætter dem i Sverige.« Det gjorde han.

En begsort nat havde vi eenogtredive mennesker i vort lille hjem: Jøder, sabotører, en syg kone, et barn og en prins. Vor læge, jeg havde hentet, kørte med mange langt ud på natten, og vore tapre betjente og en god ven fulgte resten til stranden ud for Henriksholm og fik dem indskibet i de omtalte to fiskekuttere. Vedbæks anden læge sled nætter igennem for at hjælpe og berolige skrigende børn med diverse midler.

(...)

Der siges, at 7460 mennesker bragtes i sikkerhed for næsen af tyskerne under jødeforfølgelsernes første måned. Vore to betjente fik 90 sendt af sted i den tid, og jeg synes, de havde grund til at være en lille smule stolte. Hvor mange der under hele krigen slap til Sverige over Vedbæk havn, ved jeg ikke; vistnok o. 200, og ikke een blev taget af tyskerne, så denne kommune kan godt være lidt stolt, hvis den lyster, men man må ikke glemme, at der også var mange sorte får og ængstelige lam – alt for mange."

3 En ø i Øresund.

4 Kodeord for smuglede mennesker.

Fiskerbåde i Vedbæk havn i 1943

Arbejdsspørgsmål:

Hvordan beskriver havnefogeden sin egen indsats? Hvordan beskriver han sin kones, politifolkene, fiskernes? Skriv evt. de ord ned, han bruger til at beskrive det.

Hvilke følelser og tanker har han omkring dét at hjælpe jøderne? Virker han bange?

Han har skrevet sin beretning mange år efter - hvordan kan erindringerne have ændret sig over tid?

Hvad tænker I om de tyske soldater, ud fra dét, han skriver? Hvad er deres forhold til krigen?

Hvordan beskriver han jøderne?

Er der helte i hans historie? Er der skurke?

Hvad tror I at han mener med sætningen "*denne kommune kan godt være lidt stolt, hvis den lyster, men man må ikke glemme, at der også var mange sorte får og ængstelige lam – alt for mange.*"?

Hvad tror I, han mener med sætningen "*det er i det hele taget uværdigt at være menneske under en krig*"?